

บทคัดย่อ

โครงการการศึกษารูปแบบการสร้างอาชีพของครอบครัวคนพิการแต่ละประเภทที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่น ตำบลโคกกลาง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งสิ้น 35 คนประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นคนพิการระดับรุนแรงคัดกรองจากคนพิการจำนวน 244 คน ตำบลโคกกลาง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา รูปแบบการศึกษา ใช้การศึกษาทีมวิจัยแบบมีส่วนร่วมหรือการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ แบบสอบถามรายบุคคลเชิงลึก ร่วมกับการสังเกตการณ์ การสนทนากลุ่มย่อย การสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานประกอบการศึกษาเอกสารจากหน่วยงาน ทีมวิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 4 ส่วนคือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นข้อมูลทั่วไปของคนพิการรุนแรงแบบสอบถาม ส่วนที่สอง เป็นข้อมูลด้านศักยภาพของครอบครัวคนพิการรุนแรง ส่วนที่สามเป็นข้อมูลด้านปัจจัยสนับสนุนของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่สี่ เป็นข้อมูลด้านปัญหาอุปสรรคและความต้องการในการประกอบอาชีพคนพิการ โดยวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1.เพื่อศึกษาสถานการณ์ในการประกอบอาชีพของครอบครัวคนพิการรุนแรงแต่ละประเภท 2.เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคความต้องการในการประกอบอาชีพครอบครัวคนพิการระดับรุนแรง 3.เพื่อศึกษาศักยภาพครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงและปัจจัยเอื้อของชุมชนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4.เพื่อให้ได้แนวทางการสร้างอาชีพของครอบครัวคนพิการระดับรุนแรง

ผลการศึกษา

ด้านต้นทุนการประกอบอาชีพครอบครัวคนพิการ

ครอบครัวคนพิการพิการรุนแรงขาดเงินทุนและพื้นที่ในการประกอบอาชีพ เช่นพื้นที่อยู่ไกลไม่เหมาะสม บางรายไม่มีที่ดิน ในการประกอบอาชีพ ขาดความรู้ทักษะเรื่องอาชีพที่เหมาะสมกับช่วงระยะเวลาในการประกอบอาชีพเพราะเวลาบางช่วงต้องกลับไปดูแลคนพิการ ขาดยานพาหนะขนส่ง หรือขาดการส่งเสริมเทคนิคการขายในตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในครอบครัว ขาดทุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำงาน เช่น การเลี้ยงสัตว์ การจัดทำแปลงหญ้า พันธุ์พืชหญ้า การไถพรวน กลุ่มเลี้ยงปลา เลี้ยงหมู ขาดออกขาดอาหารในการเลี้ยง

ด้านการทำงานครอบครัวคนพิการรุนแรง

ครอบครัวคนพิการรุนแรงมีแรงงานน้อยขาดแรงงานหลักในครอบครัว ไม่มีวัยแรงงานเพราะคนที่พิการรุนแรงเป็นแรงงานหลัก ครอบครัวทำงานไกลบ้านไม่ได้ ปัจจัยสาเหตุเหล่านี้มีความสำคัญมากต่อการประกอบอาชีพของคนพิการ ครอบครัวคนพิการรุนแรงทำงานต่อเนื่องนานไม่ได้ ทำได้เป็นครั้งคราว เนื่องจากสภาพของร่างกายผู้ดูแลคนพิการอยู่ในสภาพเจ็บป่วยเรื้อรังและบางส่วนเป็นผู้สูงอายุทำได้เฉพาะงานเบาๆ มีบางครอบครัวทำงานไม่ได้เลย เพราะต้องดูแลคนพิการอย่างใกล้ชิด

ด้านปัจจัยสนับสนุน ครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงแต่ละหน่วยงาน

หน่วยงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกกลาง แยกตามการขึ้นทะเบียนบัตรประกันสุขภาพรักษาฟรีของครอบครัวคนพิการระดับรุนแรง พบว่า ได้รับการขึ้นทะเบียนบัตรประกัน

สุขภาพรักษาฟรีทั้งหมด พบมากที่สุดร้อยละ 100 ได้รับการตรวจคัดกรองสุขภาพโรคเรื้อรังประจำปี พบมากที่สุดร้อยละ 97.14 จำนวน 34 ครอบครัว และพบว่าตรวจไม่ครบทุกคนจำนวน 1 ครอบครัว พบร้อยละ 2.86 ไม่ได้ตรวจจำนวน 1 คน เนื่องจากไม่อยู่ในพื้นที่ต้องไปทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ส่วนใหญ่ครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงได้รับการติดตามเยี่ยมบ้านและให้ความรู้การดูแลสุขภาพ พบมากที่สุดร้อยละ 88.57 จำนวน 31 ครอบครัว และพบว่าไม่ได้รับการติดตามเยี่ยมบ้านและให้ความรู้การดูแลสุขภาพ จำนวน 4 ครอบครัว พบร้อยละ 11.43 เนื่องจากเจ้าหน้าที่ยังมีภาระงานมากและจำนวนการดูแลคนพิการจำนวนมาก ทำให้เจ้าหน้าที่ติดตามเยี่ยมบ้านยังไม่ทั่วถึง

หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลโคกกลาง ส่วนใหญ่ครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงได้รับเบี้ยสวัสดิการเบี้ยยังชีพ พบมากที่สุดร้อยละ 97.14 จำนวน 34 ครอบครัว และพบว่าไม่ได้รับจำนวน 1 คน พบร้อยละ 2.86 เนื่องจากทำบัตรคนพิการหายและกำลังรอการขึ้นทะเบียนใหม่ ส่วนใหญ่ได้รับความช่วยเหลือด้านงบประมาณ พบมากที่สุดร้อยละ 94.29 จำนวน 33 ครอบครัว และพบว่าไม่ได้รับงบประมาณจำนวน 2 ครอบครัว พบร้อยละ 5.71 เนื่องจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีน้อย มีจำกัดจึงต้องช่วยเหลือเท่าที่สามารถทำได้ครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงทั้งหมดไม่ได้รับเงินจากกองทุนส่งเสริมอาชีพและจากหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมอาชีพ เคยเข้าร่วมประชาคมทำแผนในชุมชน พบมากที่สุดร้อยละ 71.43 จำนวน 25 ครอบครัวและไม่เคยเข้าร่วมประชาคม พบร้อยละ 28.57 จำนวน 10 ครอบครัว แสดงถึงการมีส่วนร่วมในการทำแผนชุมชนของคนพิการมีบางส่วนที่ได้เข้าร่วมทำแผนและบางส่วนไม่ได้เข้าร่วมเนื่องจากการมีภาระต้องดูแลคนพิการ การทำงานดูแลครอบครัว เป็นต้น

องค์กรชุมชนด้านโคกป่าสาธารณะในทุกหมู่บ้านรวมแล้วประมาณ 5,000 ไร่ในตำบลโคกกลาง อำเภอประเทย จังหวัดนครราชสีมามีความสำคัญและเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่ประชาชนในหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันจากป่า ซึ่งป่าสาธารณะได้ทำให้เกิดอาหารในท้องถิ่นหลายอย่างที่เกิดจากป่าและประชาชนในหมู่บ้านได้เก็บมารับประทานเป็นอาหาร เช่น เห็ดตามฤดูกาล ผัก ผลไม้ป่าบางชนิด ฟืน เป็นต้น ซึ่งป่าบางแห่งก็ทำให้เกิดอาชีพขึ้นในชุมชน เช่น การเก็บเห็ด เก็บฟืน เก็บไข่มดแดง เป็นต้น มาขายตามฤดูกาล ซึ่งทำให้เกิดรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เลยทีเดียวสำหรับครอบครัวที่มีแรงงาน แต่สำหรับครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงมีข้อจำกัดด้านการดูแลคนพิการและด้านแรงงานก็อาจเป็นไปได้ยาก แต่ก็ยังเป็นทรัพยากรที่มีค่าเป็นปัจจัยเกื้อหนุนอีกทางเลือกให้ประกอบอาชีพตามวิถีชีวิตได้เช่นกัน

แหล่งน้ำสาธารณะของตำบลโคกกลางแต่ละหมู่บ้านรวมแล้วจำนวน 1,000 ไร่พร้อมทั้งมีลำสะเทตไหลผ่าน ถือว่าเป็นแหล่งน้ำที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตในชนบทหรือในชุมชนมากเพราะทำให้เกิดอาชีพหลากหลายอย่างตามฤดูกาลบ้าง ตลอดทั้งปีบ้าง มีหนองน้ำที่มีน้ำขังตลอดทั้งปี ตำบลโคกกลางทุกหมู่บ้านถือว่าโชคดีที่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ไหลผ่านทำให้มีน้ำตลอดทั้งปี มีอาชีพในการจับปลาขายบ้างตามความสามารถ มีการทำฟาร์มปลาบ้าง ซึ่งก็มีบางครอบครัวที่ประกอบเป็นอาชีพหลัก บางครอบครัวก็ทำเป็นอาชีพเสริม ซึ่งบางคนก็ไม่ทำเป็นอาชีพเวลาอยากจับประทานปลาก็สามารถแบกแห ลงไปจับปลามาประกอบอาหารได้เลยโดยไม่มีใครหวงห้าม ถือว่าเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สามารถส่งเสริมอาชีพคนพิการได้หลากหลายอย่างถ้ามีแรงงานในการประกอบอาชีพ แต่ก็มีข้อจำกัดสำหรับครอบครัวคนพิการระดับรุนแรงที่ไม่มีแรงงานหรือมีแรงงานแต่ไม่สามารถไปประกอบอาชีพห่างไกลคนพิการได้

ด้านงบประมาณช่วยเหลือคนพิการรุนแรงของชุมชน ชุมชนมีกองทุนหมู่บ้าน แต่ชุมชนยังไม่ถูกนำมาใช้ในการดูแลคนพิการ โดยตรงยังใช้ในภาพรวมของหมู่บ้าน เช่น การจัดวันผู้สูงอายุใน วันสงกรานต์ การจัดกิจกรรมในการขึ้นบ้านใหม่ การจัดงานกีฬาร่วมกับตำบลหรือการจัดกิจกรรมพัฒนาหมู่บ้าน การทำบุญในชุมชน คนพิการรุนแรงได้รับการช่วยเหลือเหมือนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทุกกลุ่มในหมู่บ้าน

ด้านการดำเนินชีวิตของคนพิการรุนแรงที่อยู่ร่วมกันในชุมชน พบว่า การอยู่ร่วมกันของคนพิการกับคนในชุมชนยังมีการช่วยเหลือจากชุมชน เช่น การให้อาหารการกินในช่วงเทศกาลหรือมีลูกหลานกลับมาเยี่ยมบ้านในช่วงเทศกาลเพราะกลุ่มคนพิการรุนแรงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีศักดิ์เป็น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ติดกัน ในช่วงคนพิการรุนแรงเจ็บป่วยบางครั้งเพื่อนบ้านได้เป็นคนช่วยเหลือโดยนำพาส่งโรงพยาบาลหรือคนพิการรุนแรงที่ต้องพบแพทย์เพื่อขอรับการจดทะเบียนคนพิการหรือต่อทะเบียนรายใหม่ยังต้องอาศัยเพื่อนบ้านหรือผู้นำในชุมชนเป็นบางครั้ง

ผลการวิจัยได้เสนอแนวทาง

1.ควรนำผลการการศึกษาวิจัย ครั้งนี้ การจัดทำแผนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวคนพิการรุนแรงทั้งในเรื่องการสงเคราะห์หรือการพัฒนาควรมีการจัดประชาคมทำแผนชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างแผนงานปฏิบัติการในการส่งเสริมอาชีพครอบครัวคนพิการรุนแรงแบบบูรณาการทั้งเรื่องทรัพยากรและงบประมาณของหน่วยงาน

2.ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในระดับชุมชน ระดับตำบลเพื่อรับฟังข้อมูลสนับสนุนและดำเนินกิจกรรมการทำงานโดยการมีส่วนร่วมทุกภาคีเครือข่ายเพื่อติดตามหนุนเสริมในการประกอบอาชีพครอบครัวคนพิการรุนแรงสามารถเกิดรายได้เพื่อนำมาใช้จ่ายในครอบครัวได้

3.การจัดทำแผนงานและเสนอแผนเพื่อจัดตั้งกองทุนฟื้นฟูเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวคนพิการในระดับชุมชน ระดับตำบลเพื่อเป็นแผนพัฒนาและจัดหางบประมาณสนับสนุนกองทุนให้เกิดกองทุนในการพัฒนาการประกอบอาชีพครอบครัวคนพิการรุนแรง

4.การพัฒนาและส่งเสริมอาชีพครอบครัวคนพิการรุนแรงโดยการอบรมและฝึกอาชีพตามความต้องการและนำพาศึกษาครอบครัวคนพิการรุนแรงในการศึกษาดูงานที่หลากหลายเพื่อให้เกิดพลังเพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพของครอบครัวคนพิการรุนแรงให้ประสบผลสำเร็จ

5.ควรมีการติดตาม ประเมินผลเพื่อการปรับปรุงแผนงาน โครงการและการดำเนินงานในการประกอบอาชีพครอบครัวคนพิการรุนแรงอย่างเป็นระบบ ประเมินผลได้ สามารถสรุปถึงปัจจัยความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการสร้างอาชีพของครอบครัวคนพิการรุนแรงแต่ละประเภทที่เหมาะสมสำหรับท้องถิ่น มีความสำคัญต่อครอบครัวคนพิการรุนแรงเพราะได้ทราบปัจจัยที่เป็นปัญหาและปัจจัยที่ส่งเสริมให้ชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ได้เข้ามาดูแลครอบครัวคนพิการได้มากขึ้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมให้มองเห็นคุณค่าของครอบครัวคนพิการรุนแรงที่มีอยู่ในสังคม เพิ่มบทบาททางสังคมให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เพื่อให้ครอบครัวคนพิการรุนแรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณค่าต่อไป